

PŘEDMLUVA	9
1 V ZÁŘÍ OHŇŮ NEJSTARŠÍCH LOVCŮ (starší doba kamenná — paleolit)	11
1.1 Přírodní prostředí pleistocénu na Moravě	11
1.2 Periodizace nejstarší éry lidstva	13
1.3 Historie bádání	13
1.4 Současný stav poznání moravského paleolitu	16
1.4.1 Starý paleolit ±1 000 000—250 000 př. n. l.	16
1.4.2 Střední paleolit ±250 000—40 000 př. n. l.	20
1.4.3 Mladý paleolit a jeho zakončení 40 000—8 000 př. n. l.	27
1.4.3.1 Szeletien	28
1.4.3.2 Bohunicien	31
1.4.3.3 Aurignacien	34
1.4.3.4 Pavlovien	40
1.4.3.5 Svrchní fáze mladého paleolitu	60
1.4.3.6 Pozdní paleolit	66
1.4.4 Mezolit (konečný paleolit)	66
1.5 Přisvojovací egalitářská společnost raných dějin lidstva	68
2 NÁSTUP ZEMĚDĚLSKÉ CIVILIZACE (neolit)	71
2.1 Protagonisté moravského neolitu	71
2.2 Periodizace a datování neolitu	72
2.3 Kulturní poměry moravského neolitu	74
2.3.1 Kultura s lineární keramikou	76
2.3.2 Šárecký stupeň lineární keramiky a pronikání železovských vlivů na Moravu	95
2.3.3 Lid s vypíchanou keramikou	100
2.3.4 Lid s moravskou malovanou keramikou	108
2.4 Neolitické zemědělství	145
2.5 Sociální vztahy a duchovní život tvůrců moravského neolitu	150
3 NA PRAHU DOBY KOVOVÉ (eneolit)	153
3.1 Z historie názorů na vývoj eneolitu	153
3.2 Periodizace a chronologie eneolitu	154
3.3 Kulturní mozaika moravského eneolitu	157
3.3.1 Jordanovská skupina	158
3.3.2 Keramické památky typu Retz	161
3.3.3 Kultura nálevkovitých pohárů	165
3.3.4 Lid s kanelovanou keramikou	179
3.3.5 Kultura kulovitých amfor	190
3.3.6 Jevišovická kultura	191
3.3.7 Bošácká kulturní skupina	200
3.3.8 Lid se šňurovou keramikou	204
3.3.9 Lid se zvoncovitými poháry	218
3.4 Úvaha nad rozporuplným charakterem doby	230

4 V LESKU ZLATAVÉHO BRONZU (doba bronzová)	233
4.1 Z dějin výzkumů doby bronzové	234
4.2 Chronologie a periodizace doby bronzové	236
4.3 Kulturní poměry doby bronzové	238
4.3.1 Unětická kultura	238
4.3.2 Nitranská skupina	258
4.3.3 Věteřovská skupina	262
4.3.4 Středodunajská mohylová kultura	272
4.3.5 Kultura středodunajských popelnicových polí	286
4.3.6 Kultura lužických popelnicových polí	301
4.4 Hospodářství a společnost doby bronzové	328
5 PŘED BRANAMI HISTORIE (starší doba železná — halštatská)	333
5.1 Jak se rodilo poznání moravského halštatu	334
5.2 Chronologie a periodizace doby halštatské	335
5.3 Archeologie moravského halštatu	337
5.3.1 Horákovská kultura	337
5.3.2 Platěnická kultura	351
5.3.3 Býčí skála	359
5.3.4 Pozdní halštat	367
5.4 Společnost doby halštatské	372
5.5 K otázce jazykové příslušnosti předkeltského obyvatelstva Moravy	378
6 KELTSKÁ OKUPACE MORAVY (doba laténská)	380
6.1 Periodizace doby laténské	381
6.2 Z dějin poznání moravského laténu	381
6.3 Osídlení Moravy v době laténské	382
6.3.1 Časné laténské osídlení Moravy (LT A)	382
6.3.2 Etapa plochých keltských pohřebišť (LT B—C ₁)	387
6.3.2.1 Podoba sídlišť a struktura osídlení	388
6.3.2.2 Pohřebiště a pohřební ritus	393
6.3.2.3 Antropologie moravských Keltů	402
6.3.3 Etapa keltských oppid (LT C ₂ —D ₁)	402
6.4 Zemědělství, řemesla a obchod moravských Keltů	412
6.5 Sociální struktura a projevy duchovního života	417
6.6 Púchovská kultura	420
6.7 Zánik keltského osídlení Moravy	423
7 NA HRANICÍCH IMPÉRIA (doba římská)	424
7.1 Periodizace doby římské	425
7.2 Z dějin výzkumů	425
7.3 Historický vývoj v oblasti severně od Dunaje do markomanských válek	425
7.4 Počátky doby římské na Moravě ve světle archeologických pramenů	427
7.4.1 Sídliště	429
7.4.2 Hroby a pohřebiště	430
7.4.3 Hmotná kultura	430
7.4.4 Úroveň výroby a řemesla ve starší době římské	435
7.4.5 Obchodní výměna	436
7.5 Morava a markomanské války	440
7.5.1 Římský vojenský zásah v archeologických pramenech	440
7.5.2 Stopy markomanských válek v germánské sídlištní struktuře	447
7.5.3 Římský vliv na germánskou nobilitu a královský hrob z Mušova	453

7.6	Mladší doba římská	458
7.6.1	Přechodné období mezi starší a mladší dobou římskou	459
7.6.2	Morava ve starším stupni mladší doby římské	462
7.6.3	Průnik nových osadníků od dolního Labe a pohřebiště typu Kostelec na Hané	465
7.6.4	Situace na Moravě v závěru doby římské	468
8	ZA DOB VELKÉHO NEKLIDU (doba stěhování národů)	471
8.1	První vlny stěhování národů v Podunají a vývoj na Moravě	472
8.1.1	Agónie provincií	472
8.1.2	Počátky doby stěhování národů na Moravě	474
8.2	Attilova říše a její pád	477
8.2.1	Morava v době Attilově a vytváření nové sídlištní struktury	478
8.3	Změny po zániku Attilovy říše a Morava ve druhé polovině 5. století	480
8.3.1	Královské hroby z druhé poloviny 5. století jako odraz mocenskopolitických změn	482
8.3.2	Kostrové hroby a hřbitovy z druhé poloviny 5. století	487
8.3.3	Sídliště a úroveň výroby	490
8.4	Společenské uspořádání a etnicita obyvatel Moravy	492
8.5	Morava pod panstvím Langobardů	494
8.5.1	Archeologický obraz langobardské okupace Moravy	495
8.5.2	Archeologie a dějiny Langobardů na území severně od Dunaje	501
	VÝBĚROVÁ BIBLIOGRAFIE	505
	BIBLIOGRAFICKÉ ZKRATKY	522
	POUŽITÉ ZKRATKY	522
	ZUSAMMENFASSUNG	523

Československo J. Pála (Praha 1948), z nichž se učilo několik generací našich i zahraničních archeologů. Chronologicky následovaly: českými prehistoriky rozpracité příjmané práce H. Freidla Die vor- und frühgeschichtliche Siedlungsformen in Böhmen und Mähren (München 1953), dále především mladší věnované kniha J. Poulíka Z hlubin věků (Praha 1956), kniha kolektivní autorů v čele s J. Neustupným Pravek Československa (Praha 1960) a v témže roce vydaný Nástin pravěkých dějin Československa Evžena a Jiřího Neustupných (Sborník NM Praha).

Po této více systelizující práci přišla doba prací analytických. V souladu s množícími se pracovními úkoly se připravovala a vydávala spíše díla monografická, nebo monografie jednodušeji vymezitelných průběhových úsečků. Nový Pravek Moravy se nepodařilo přivést na svět ani s rozmachem terénních výzkumů, ani s nástupem nových generací prehistoriků, ačkoli pokusů o to se dalo několik.

Nežc však pomínout předlohy pravěku menších regionů, okresů, oblastí či míst, kterých se narodilo na území Moravy do začátku druhé světové války značné množství a které se staly kameny základem moravské moravické živnosti. O vydání těchto, často jen drobných, spisů se zasloužila řada předních archeologů jako např. A. Procházka (Vyškovsko), F. Vildmeyer (Moravskobudějovicko), I. L. Červinka (Kyjovsko, Žďársko, Hedonínsko), A. Gotwald (Prostějovsko), M. Chleboun (Bačovicko) aj. Velkou zásluhu si v tomto směru zaslouží i. Smetl, který věnoval řadu prací pravěku několika předválečných okresů (Boskovice, Klobouky, Třebíč) či regionů nebo míst (Moravsko, západní Morava, Hostýn aj.). Z německých archeologů produktové regionální předlohy ve 30. a 40. letech zejména K. Schirmer (Ostravsko, Uničovsko). Probořně se také zájmu o prehistorii našeho Slozka (J. Böhm, Slozsko) v době předhistorické. Vlastivědný sborník starší II, 1926), který bylo v minulosti významnou sítírou povítkou cizích badatelů.

I po druhé světové válce pokračovala tvorba regionálních předloh. Vznikla i řada nových katalogů či map vydaných při příležitosti otevření expozice pavilónu toho kterého regionu. Kvalitu přípravou prehistorické oddělení Moravského muzea v Brně roku 1966 k expozici Pravek Moravy (zastoupení katalogy: V. Růžný, V. Hecimannová-Vávrová, V. Ondruš), představoval již povinně obšírný přehled v podobě tohoto poměrně úzkeho. Předlohy vyšlo tiskem i několik novodobých regionálních spisů, čtenářských a podobných registrací archeologických památek, zastávajících však pravěké dějiny zejména oblastí do širších historických i prostorových souvislostí.